

Rapport

Politieke peiling januari 2023

*I&O-peiling Provinciale Staten
Januari 2023*

Colofon

Politieke peiling Provinciale Staten en Eerste Kamer

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2023/175

Datum

Januari 2023

Auteurs

Peter Kanne
Asher van der Schelde

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research) duidelijk wordt vermeld.



Inhoudsopgave

1	Provinciale Statenverkiezingen	8
1.1	Stemintentie	8
1.2	Opkomstintentie naar partijvoorkeur	11
1.3	PS-stemintentie naar TK-stemintentie	12
1.4	Wat doet de FvD-kiezer van 2019?	13
1.5	Reden voor stem	14
2	Onderzoeksverantwoording	17



Provinciale Staten: gezamenlijke fractie PvdA/GL kan grootste worden in Senaat

In een eerste peiling over de Provinciale Statenverkiezingen van 15 maart dit jaar – waarbij per provincie rekening is gehouden met welke partijen er mee doen – zien we dat de VVD en de combi PvdA/GL nek aan nek gaan als het gaat om welke fractie de grootste wordt in de Eerste Kamer. In het oosten en noorden (met name Drenthe en Overijssel) kan BBB mee doen om de eerste plek, in Limburg geldt dat voor de PVV.

VVD aan kop bij PS-verkiezingen; PvdA/GL kan grootste worden in senaat

Vooralsnog kan de VVD – net als vier jaar geleden en net als bij de TK-peiling – op de meeste steun rekenen. De partij peilt nu op 14 procent. Dat is net zoveel als de uiteindelijke uitslag in 2019.

Omdat PvdA en GroenLinks samen na de verkiezingen een fractie gaan vormen in de Eerste Kamer is het goed mogelijk dat VVD daar niet de grootste wordt. Gezamenlijk peilen PvdA en GroenLinks nu op 15,5 procent. Ondanks dat dit voor beide partijen een achteruitgang zou betekenen ten opzichte van 2019 (destijds haalden de twee partijen samen 19,3%) maakt de samengestelde fractie kans om de grootste te worden in de Senaat. De combi PvdA/GL doet het vooral goed in de grote steden.

Onderstaande tabel geeft aan hoe de partijen in de I&O-slotpeiling op 14 maart 2019 werden gepeild en hoe de uiteindelijke uitslag eruitzag. In 2019 deden FvD, PvdA, D66 en PvdD het bij de PS-verkiezingen iets beter dan we in onze slotpeiling lieten zien. PVV, SP, GroenLinks en DENK juist iets slechter.

Tabel 1: Stemintentie Provinciale Statenverkiezingen (zonder 'weet niet')

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.560).

	PS2019		PS 2023	TK
	I&O slotpeiling 14-mrt 2019 %	Uitslag 2019 %	Peiling 16-jan %	Peiling 16-jan %
VVD	14,5	14,0	14,3	15,0
PVV	9,5	6,9	11,0	11,5
BBB	-	-	9,4	7,5
GroenLinks	11,6	10,8	9,0	8,1
D66	6,8	7,8	7,5	8,1
JA21	-	-	7,0	7,6
PvdA	7,2	8,5	6,5	5,9
SP	9,3	5,9	6,0	6,4
PvdD	3,5	4,4	5,4	5,4
CDA	10,6	11,1	5,3	3,9
SGP ¹	2,5	2,5	3,5	3,1
CU	4,6	4,9	3,4	3,6
Volt	-	-	2,7	3,3
FvD	11,1	14,5	2,5	2,9
DENK	2,4	1,7	1,4	2,4
BvNL	-	-	0,7	0,8
50Plus	3,7	3,2	0,6	0,3
BIJ1	-	-	-	1,0
Provinciaal/anders	2,8	7,0	3,6	3,3
Totaal	100	100	100	100
Coalitie	36,5	37,8	30,5	30,6
PvdA/GL	18,8	19,3	15,5	14,0

Bron: I&O Research, januari 2023

Enkele verschillen met TK-peiling

De rechterkolom in bovenstaande tabel laat de percentages uit de TK-peiling zien en hiermee zien we dat sommige partijen het bij de PS-verkiezingen iets beter lijken te gaan doen dan we ze nu landelijk peilen (BBB, CDA, PvdA/GL) en andere juist iets slechter (ook omdat niet alle partijen overal meedoen).

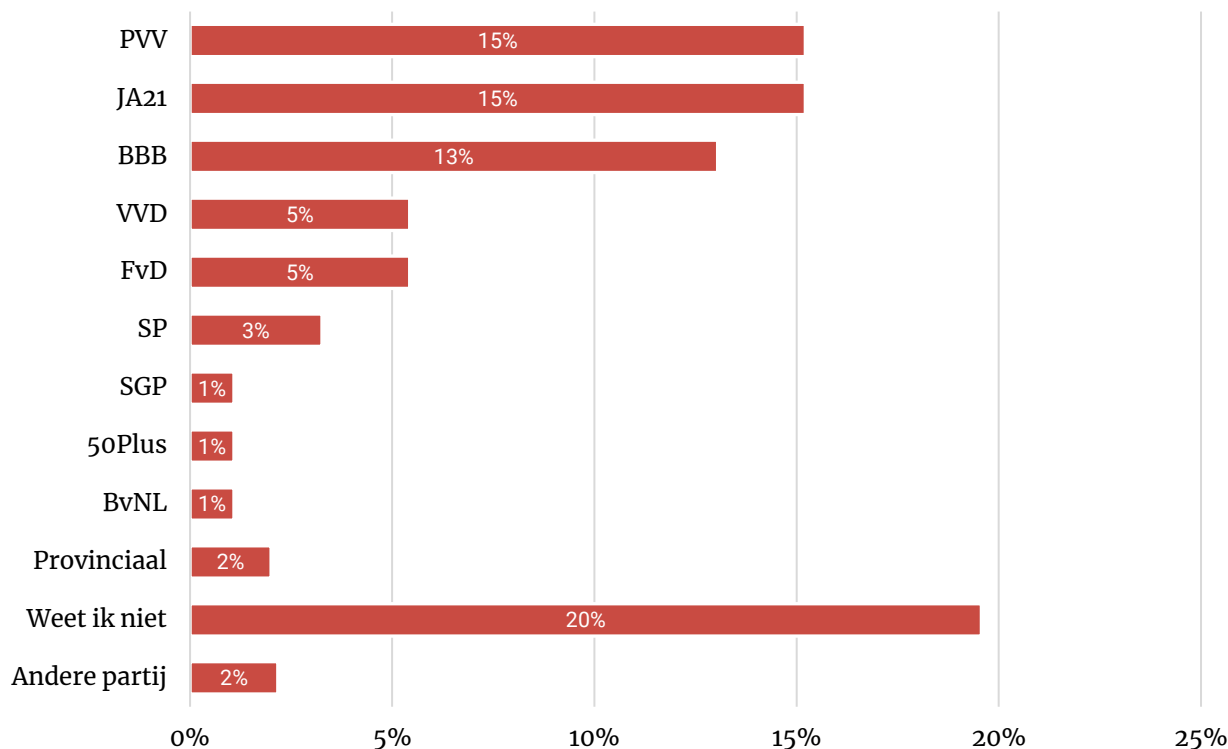
¹ In Noord-Brabant nemen ChristenUnie en SGP samen deel aan de verkiezingen. De stemmen die zij daar halen zijn hier evenredig verdeeld over de partijen.

FvD en CDA grootste verliezers

De grootste verliezers ten opzichte van 2019 lijken FvD en CDA te gaan worden. Forum voor Democratie haalde in 2019 bijna 15 procent van de stemmen en werd daarmee de grootste partij. Nu, vier jaar later, is het overgrote deel van dit electoraat uitgeweken naar alternatieven. Vijf procent geeft aan opnieuw FvD te willen stemmen. De meesten prefereren nu andere partijen in de rechts-conservatieve hoek. Vooral PVV (15%), JA21 (15%) en BBB (13%) vallen in de smaak.

Figuur 2: Stemintentie Provinciale Statenverkiezingen van kiezersgroep FvD 2019

Basis: kiezers die bij PS'19 FvD stemden (n = 78)



Bron: I&O Research, januari 2023

BBB gooit hoge ogen in het oosten en noorden

BBB, JA21 en Volt doen voor het eerste mee aan de Provinciale Statenverkiezingen. Voor BBB en JA21 geldt dat ze in iedere provincie meedoen en kunnen rekenen 6 à 10 procent van de stemmen. Volt doet mee in Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Brabant en wordt nu rond de drie procent gepeild.

Het is vanwege de steekproefgrootte (n=2.489) niet mogelijk een exacte peiling per provincie te tonen.

Wel kunnen we zien dat BBB in het oosten en noorden (met name Overijssel en Drenthe) veel steun geniet en er mee lijkt te gaan doen om de grootste te worden.

De PVV staat er vooral in Limburg goed voor.

JA21 lijkt het in alle windstreken gelijkmatig goed (4 à 6%) te gaan doen.

Geen meerderheid voor coalitie in Eerste Kamer



Wat wel duidelijk lijkt is dat het kabinet geen meerderheid zal halen in de Eerste Kamer. Gezamenlijk peilen de vier regeringspartners nu op 30,5 procent van de stemmen. Het is wel mogelijk dat er met de samengestelde PvdA/GroenLinks-fractie een meerderheid in de Senaat wordt behaald, al zien we ook die meerderheid nu nog niet.

Nog geen stemmen voor Alliantie

Pieter Omtzigt wordt in de landelijke peiling steevast spontaan genoemd door 3 à 4 procent van de kiezers (we nemen Omtzigt niet apart op omdat hij (nog) geen partij heeft gelanceerd). Maar op de nieuwe partij Alliantie – die apart, met de naam ‘Alliantie’, is opgenomen in deze peiling bij de provincies waar ze meedoet – geeft vooralsnog niemand aan te willen stemmen. Deze partij, onlangs opgericht door ‘sympathisanten van Pieter Omtzigt’, doet mee in Noord-Brabant, Overijssel en Drenthe maar lijkt vooralsnog geen kans te maken op een of meerdere zetels.

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 13 tot en met maandag 16 januari 2023. In totaal werkten 2.489 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel van de steekproef (n=2.240) is afkomstig het I&O Research Panel, 249 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.



1 Provinciale Statenverkiezingen

1.1 Stemintentie

Deze maand peilden we voor het eerst de stemintentie van de Nederlandse bevolking voor de aankomende verkiezingen voor de Provinciale Staten. Hierbij is per provincie rekening gehouden met welke partijen er mee doen. Een exacte verdeling

Vooralsnog kan de VVD – net als bij de TK-peiling – op de meeste steun rekenen. De partij peilt nu op 14 procent. Dat is net zoveel als de uiteindelijke uitslag in 2019.

Omdat PvdA en GroenLinks samen na de verkiezingen een fractie gaan vormen in de Eerste Kamer is het goed mogelijk dat VVD daar niet de grootste wordt. Gezamenlijk peilen PvdA en GroenLinks nu op 15,5 procent. Ondanks dat dit voor beide partijen een achteruitgang zou betekenen ten opzichte van 2019 (destijds haalden de twee partijen samen 19,3%) maakt de samengestelde fractie kans om de grootste te worden in de Senaat.

Onderstaande tabel geeft aan hoe de partijen in de I&O-slotpeiling op 14 maart 2019 werden gepeild en hoe de uiteindelijke uitslag eruitzag. In 2019 deden FvD, PvdA, D66 en PvdD het bij de PS-verkiezingen iets beter dan we in onze slotpeiling lieten zien. PVV, SP, GroenLinks en DENK juist iets slechter.

Tabel 1.1: Stemintentie Provinciale Statenverkiezingen (zonder 'weet niet')

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.560).

	PS2019		PS 2023	TK
	I&O slotpeiling 14- mrt 2019 %	Uitslag 2019 %	Peiling 16-jan %	Peiling 16-jan %
VVD	14,5	14,0	14,3	15,0
PVV	9,5	6,9	11,0	11,5
BBB	-	-	9,4	7,5
GroenLinks	11,6	10,8	9,0	8,1
D66	6,8	7,8	7,5	8,1
JA21	-	-	7,0	7,6
PvdA	7,2	8,5	6,5	5,9
SP	9,3	5,9	6,0	6,4
PvdD	3,5	4,4	5,4	5,4
CDA	10,6	11,1	5,3	3,9
SGP ²	2,5	2,5	3,5	3,1
CU	4,6	4,9	3,4	3,6
Volt	-	-	2,7	3,3
FvD	11,1	14,5	2,5	2,9
DENK	2,4	1,7	1,4	2,4
BvNL	-	-	0,7	0,8
50Plus	3,7	3,2	0,6	0,3
BIJ1	-	-	-	1,0
Provinciaal/anders	2,8	7,0	3,6	3,3
Totaal	100	100	100	100
Coalitie	36,5	37,8	30,5	30,6
PvdA/GL	18,8	19,3	15,5	14,0

Enkele verschillen met TK-peiling

De rechterkolom in bovenstaande tabel laat de percentages uit de TK-peiling zien en hiermee zien we dat sommige partijen het bij de PS-verkiezingen iets beter lijken te gaan doen dan we ze nu landelijk peilen (BBB, CDA, PvdA/GL) en andere juist iets slechter (ook omdat niet alle partijen overall meedoen)

FvD en CDA grootste verliezers

De grootste verliezers ten opzichte van 2019 lijken FvD en CDA te gaan worden. Eerstgenoemde partijen werd vier jaar geleden de grootste met 14,5 procent van de stemmen maar kan nu rekenen op steun van 2,5 procent van de bevolking. CDA lijkt te gaan halveren (11,1 naar 5,3%).

BBB gooit hoge ogen in het oosten

BBB, JA21 en Volt doen voor het eerste mee aan de Provinciale Statenverkiezingen. Voor BBB en JA21 geldt dat ze in iedere provincie meedoen en kunnen rekenen 6 à 10 procent van de stemmen. Volt doet mee in Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Brabant en wordt nu rond de drie procent gepeild.

Het is vanwege de steekproefgrootte (n=2.489) niet mogelijk een exacte peiling per provincie te tonen. Wel kunnen we zien dat BBB in het oosten en noorden (met name Overijssel en Drenthe) veel steun geniet en er mee lijkt te gaan doen om de grootste te worden.

² In Noord-Brabant nemen ChristenUnie en SGP samen deel aan de verkiezingen. De stemmen die zij daar halen zijn hier evenredig verdeeld over de partijen.

De PVV staat er vooral in Limburg goed voor.
JA21 lijkt het in alle windstreken gelijkmatig goed (4 à 6%) te gaan doen)

Een derde weet het nog niet

Bijna een derde (31%) van de kiezers die zeggen zeker of waarschijnlijk te gaan stemmen weet niet op welke partij zij gaan stemmen, dus er is nog veel mogelijk tot 14 maart.

Geen meerderheid voor coalitie in Eerste Kamer

Wat wel duidelijk lijkt is dat het kabinet geen meerderheid zal halen in de Eerste Kamer. Gezamenlijk peilen de vier regeringspartners nu op 30,5 procent van de stemmen. Het is wel mogelijk dat er met de samengestelde PvdA/GroenLinks-fractie een meerderheid in de Senaat wordt behaald, al zien we ook die meerderheid nu nog niet.

Nog geen stemmen voor Alliantie

Pieter Omtzigt wordt in de landelijke peiling stevast spontaan genoemd door 3 à 4 procent van de kiezers (we nemen Omtzigt niet apart op omdat hij (nog) geen partij heeft gelanceerd. Maar op de nieuwe partij Alliantie geeft vooralsnog niemand aan te willen stemmen. Deze partij, onlangs opgericht door 'sympathisanten van Pieter Omtzigt', doet mee in Noord-Brabant, Overijssel en Drenthe maar lijkt vooralsnog geen kans te maken op een of meerdere zetels. In deze provincies werd de partijnaam aangeboden als mogelijke stemkeuze.

1.2 Opkomstintentie naar partijvoorkeur

De Provinciale Statenverkiezingen zijn ‘opkomstverkiezingen’ bij uitstek. De afgelopen drie keer dat deze verkiezing werd gehouden lag de opkomst tussen de 48 en 56 procent.

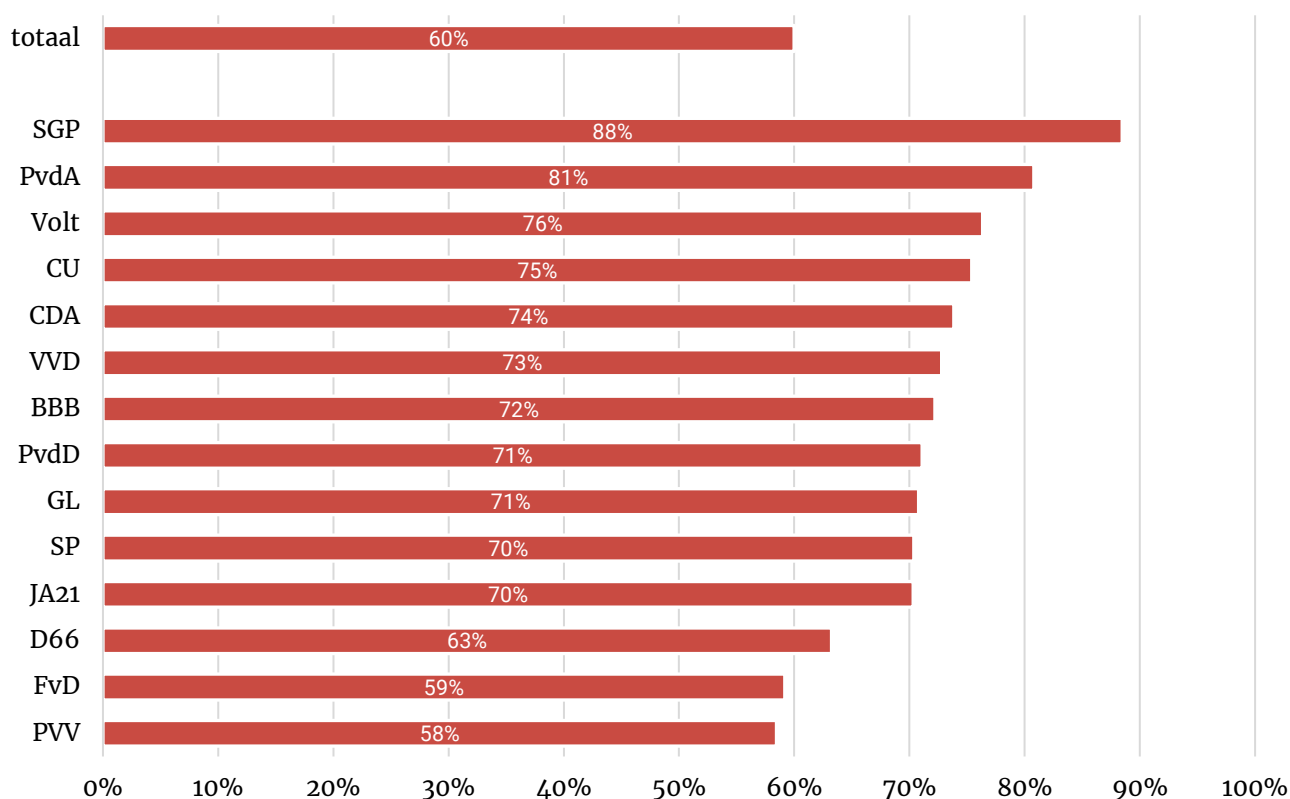
Het is daarom van groot belang voor partijen dat zij erin slagen hun eigen electoraat naar de stembus te krijgen.

Onderstaande grafiek illustreert het deel van iedere kiezersgroep (huidige stemintentie Tweede Kamerverkiezingen) dat zegt ‘zeker’ te gaan stemmen bij de verkiezingen. Doorgaans is dit de beste graadmeter of iemand daadwerkelijk gaat stemmen. In dit onderzoek zegt 60 procent ‘zeker’ te gaan stemmen.

Van de meeste partijen (voorkeurspartij voor TK) zegt zeventig à tachtig procent zeker te gaan stemmen. SGP-kiezers (88%) springen er bovenuit, terwijl kiezers van D66 (63%), FvD (59%) en PVV (58%) iets minder enthousiast lijken.

Figuur 1.2: Gaat ‘zeker’ stemmen bij PS-verkiezingen (naar stemintentie Tweede Kamerverkiezingen)

Basis: gehele steekproef (n=2.489)



Bron: I&O Research, januari 2023

1.3 PS-stemintentie naar TK-stemintentie

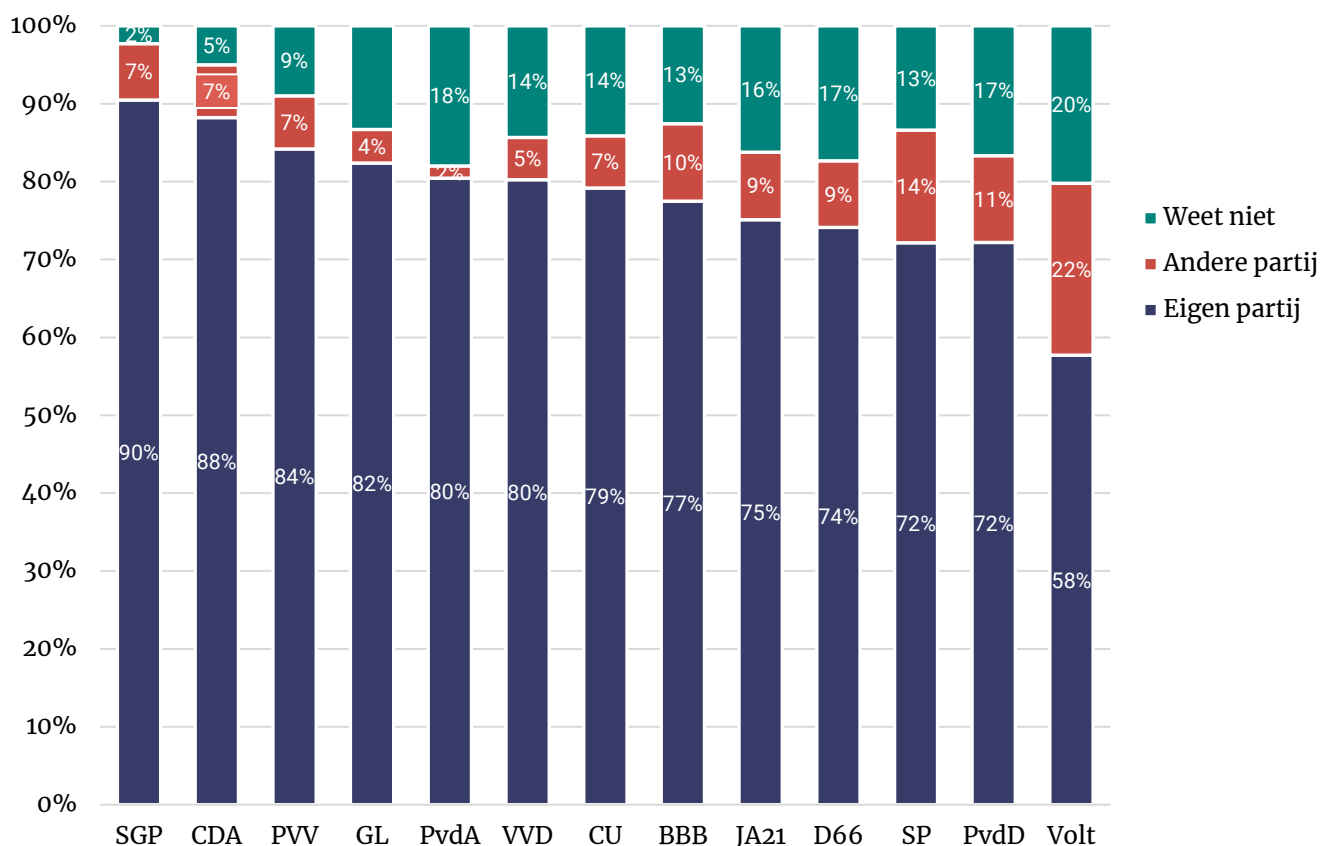
Onderstaande figuur geeft weer welk deel van elke kiezersgroep (hier: kiezers die aangeven op een bepaalde partij te stemmen als er nu Tweede Kamerverkiezingen zouden zijn) op diezelfde partij zou stemmen bij de Statenverkiezing.

Volt-kiezers wijken vaak uit naar links-progressieve alternatieven. D66, PvdD, GroenLinks en PvdA kunnen gezamenlijk rekenen op 13 procent van de Volt-kiezers. Een reden hiervoor is dat Volt in vijf provincies niet meedoet.

Van de andere kiezersgroepen geven minstens zeven op tien aan hun voorkeurspartij ook voor de Provinciale Staten te kiezen.

Figuur 1.3: stemintentie Provinciale Statenverkiezingen (naar huidige TK-stemvoorkeur)

Basis: heeft stemvoorkeur voor Tweede Kamer (n=1.731)



Bron: I&O Research, januari 2023

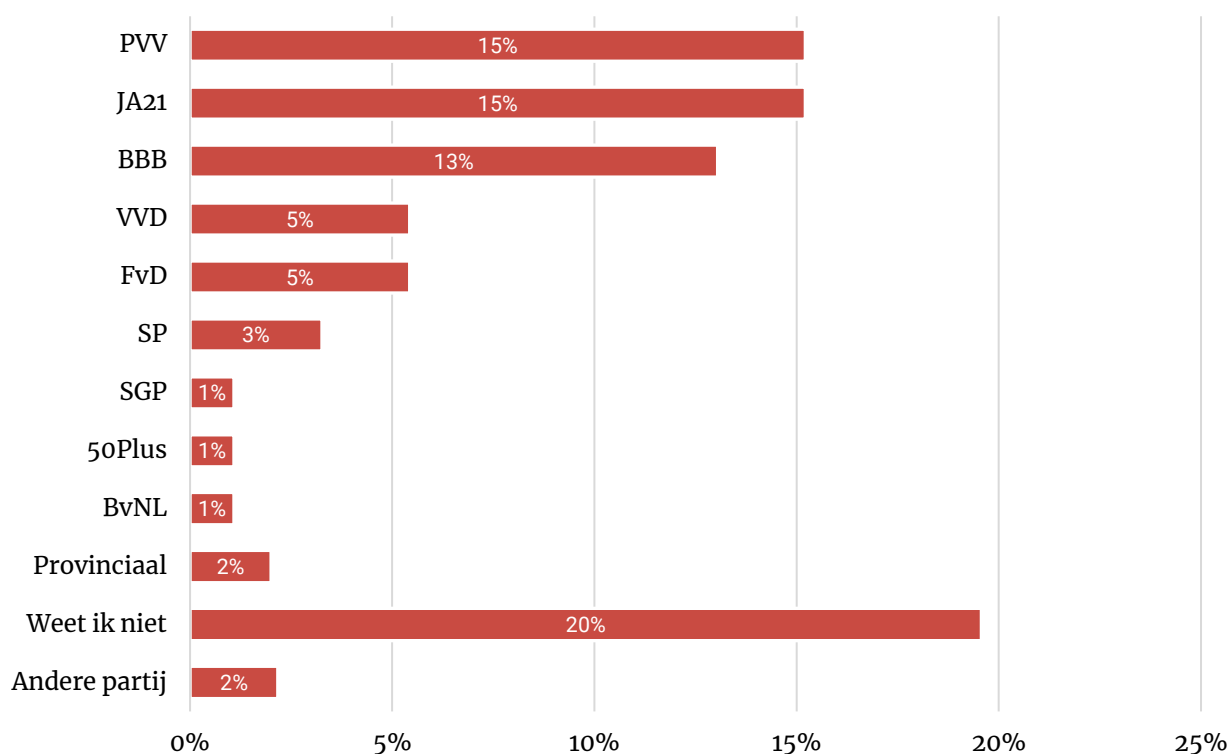
1.4 Wat doet de FvD-kiezer van 2019?

De Provinciale Statenverkiezingen van 2019 resulteerden in een politieke aardverschuiving: Forum voor Democratie haalde bijna 15 procent van de stemmen en werd daarmee de grootste partij. Vier jaar later is het overgrote deel van dit electoraat uitgeweken naar alternatieven. Vijf procent geeft aan opnieuw FvD te willen stemmen. De meesten prefereren nu andere partijen in de rechts-conservatieve hoek. Vooral PVV (15%), JA21 (15%) en BBB (13%) vallen in de smaak.

Een vijfde van de ex-FvD'ers weet nu niet waar ze op zullen stemmen. Kleine groepen opteren voor VVD (5%), SP (3%) of andere alternatieven (samen 7%).

Figuur 1.4: Stemintentie Provinciale Statenverkiezingen van kiezersgroep FvD 2019

Basis: stemde FvD bij PS'19 (n = 78)



Bron: I&O Research, januari 2023

1.5 Reden voor stem

Kiezers opteren vooral voor een partij vanwege de standpunten/partijprogramma (49%) of ideologie (42%) van de partij. Eerstgenoemde reden wordt relatief het vaakst gekozen door kiezers van SGP (68%). De tweede reden wordt genoemd door zeven op tien (69%) kiezers van de Partij voor de Dieren.

Kiezers van FvD zeggen relatief vaak dat deze partij opkomt voor mensen zoals zij, en dat ze tegen de andere partijen zijn. BBB'ers noemen als reden voor hun keuze vaak dat hun partij goed oppositie voert en opkomt voor hun regio. Ook prijzen ze lijsttrekker Caroline van der Plas.

De helft (46%) van de CDA-kiezers zegt CDA te stemmen 'uit gewoonte'.

Tabel 1.5: Wat is/zijn voor u de belangrijkste reden(en) om op deze partij te stemmen?

Meerdere antwoorden mogelijk

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.560).

Reden	% totaal	Meest gekozen door kiezers van...	% kiezers-groep
De standpunten / het partijprogramma van deze partij	49%	SGP	68%
De ideologie van deze partij	42%	PvdD	69%
Deze partij komt op voor mensen zoals ik	29%	FvD	49%
Deze partij voert goed oppositie tegen regeringspartij(en)	21%	BBB	51%
Deze partij zorgt voor een stabiel bestuur	17%	SGP	42%
Dat is strategisch slim (houd rekening met Eerste Kamer)	15%	D66	23%
Uit gewoonte, ik stem (bijna) altijd op deze partij	15%	CDA	46%
De lijsttrekker / leider van deze partij	13%	BBB	34%
Deze partij komt op voor mijn regio	13%	BBB	39%
Ik ben tegen de andere partijen (anders dan voorkeurspartij)	9%	FvD	29%
Een online stemhulp adviseerde mij dit	7%	D66	10%
De partij deed het goed in de peilingen	3%	BBB	9%
De partij deed het slecht in de peilingen	1%	CDA	6%

Bron: I&O Research, januari 2023

Kiezer wil vooral beleid in provincie beïnvloeden

Net als in 2019 en 2015 zeggen kiezers met hun stem vooral het beleid in hun provincie te willen beïnvloeden. Nu zegt 77 procent dit. De helft laat niet meewegen of de coalitie wel of geen meerderheid haalt in de Eerste Kamer.

Een kwart wil het kabinet steunen, terwijl een derde (34%) juist aangeeft het kabinet te willen straffen.

De verschillen met de 2015 en 2019 zijn klein.

Ook de vraag of het kabinet straks kan steunen op een meerderheid in de Eerste Kamer speelt (nog) geen grote rol (28% zegt dat dit meespeelt).

Tabel 1.6: Met mijn stem bij de komende Provinciale Statenverkiezingen...

* 2015: ...wil ik het kabinet (VVD en PvdA) steunen

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.560). In percentages.

	2015	2019	2023
... wil ik het beleid van de provincie waarin ik woon beïnvloeden	79	81	77
... laat ik helemaal niet meewegen of de coalitie wel of geen meerderheid haalt in de Eerste Kamer	54	54	51
... wil ik het kabinet (VVD, CDA, D66 en ChristenUnie) straffen*	30	32	34
... wil ik ervoor zorgen dat het kabinet kan steunen op een meerderheid in de Eerste Kamer			28
... wil ik het kabinet (VVD, D66, CDA en ChristenUnie) steunen*	25	25	25

Bron: I&O Research, januari 2023



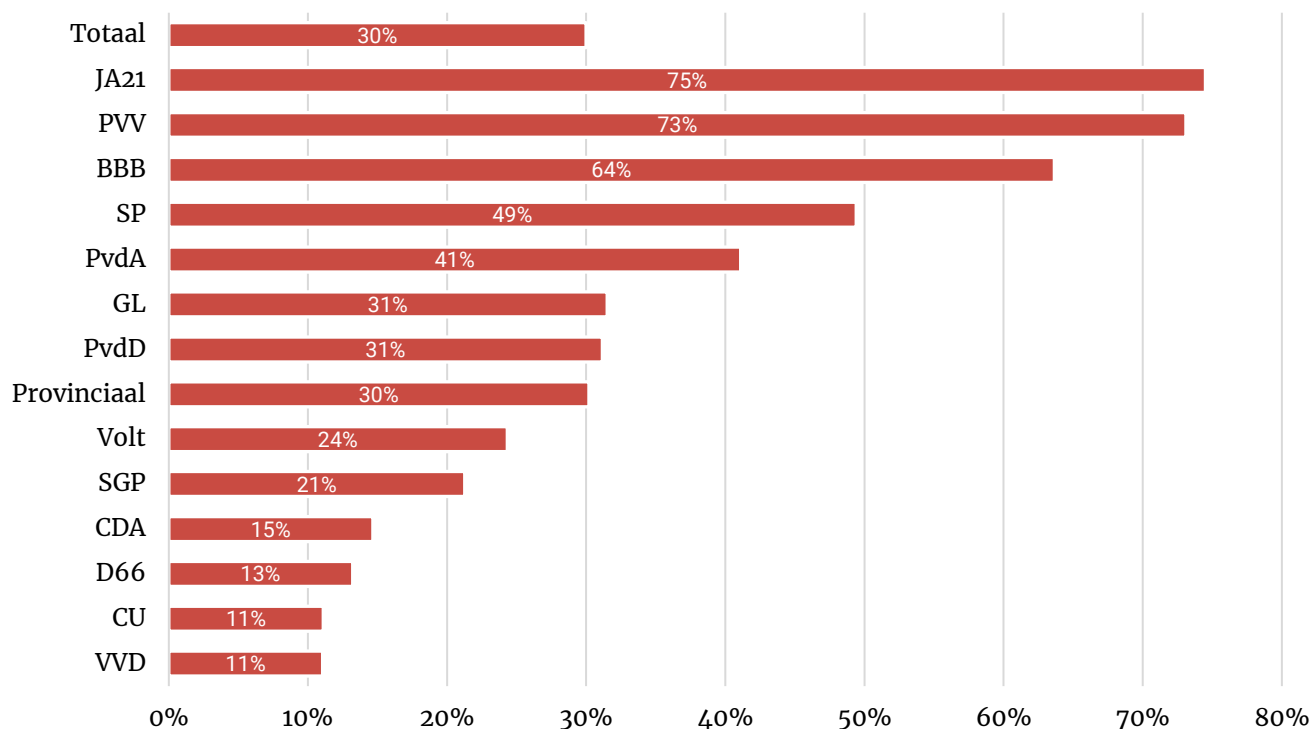
Motivatie naar kiezersgroep

Kiezers van rechts-conservatieve partijen (JA21, PVV, BBB) geven relatief vaak aan het kabinet te willen straffen bij de komende PS-verkiezingen. Voor kiezers uit de linkse oppositie geldt dit minder sterk (31 à 49%). Kiezers van Volt (24%) en SGP (21%) zijn deze mening nog minder vaak toegedaan. Kiezers van de coalitiepartijen noemen dit logischerwijs zelden als reden.

Figuur 1.7: Met mijn stem bij de komende PS-verkiezingen wil ik het kabinet (VVD, CDA, D66 en ChristenUnie) straffen.

Naar stemvoorkeur Provinciale Staten

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.560).



Bron: I&O Research, januari 2023

2 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 13 tot en met maandag 16 januari 2023. In totaal werkten 2.489 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel van de steekproef (n=2.240) is afkomstig het I&O Research Panel, 249 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2021). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.



I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl